

L'educació és clau
per a
l'empoderament
juvenil, segons una
recerca que també
lamenta el fracàs de
les polítiques
públiques per ajudar
els joves a ser
autònoms

Adolescència QUAN ELS JOVES DECIDEIXEN, MALGRAT TOT

NEREIDA CARRILLO

L'“És important que algú et vegi i cregui en tu”, reflexiona la Daniela Nahmanovici en un entorn auster i acompanyada de la gent amb qui participa en un *webdoc* sobre empoderament juvenil. Ara té 27 anys i, després d'una adolescència amb tensions i incomprendensions, avui treballa i mira enrere per reflexionar sobre quan i com es va convertir en la Daniela madura d'avui. Com ella, altres nois i noies han fet aquest procés en el marc del projecte HEBE, una investigació sobre l'empoderament juvenil liderada per la UdG amb la participació de la UPF, la UAB i la UB. El tema és sucós i planteja diversos interrogants: ¿Els nostres adolescents són madurs o influenciables?, ¿quines persones empoderen el jovent?, ¿com han d'incentivar aquest trànsit l'escola i la família?, ¿la societat i les polítiques públiques esperonen el seu creixement personal?

“L'empoderament incrementa les possibilitats que el jove pugui decidir i actuar de manera conseqüent sobre allò que afecta la seva pròpia vida i participar en la presa de decisions dins la col·lectivitat de la qual forma part”, explica Pere Soler, doctor en educació i investigador principal d'HEBE. El trànsit d'una etapa en què els progenitors decideixen pels infants a una altra en què cadascú agafa les regnes es fa progressivament fins als 20 anys. “Els processos de creixement personal com l'empoderament no són un estat absolut. És un camí que es va re-

corrent dia a dia, experiència a experiència, i pot ser lent. Té avenços i retrocessos”, recalca la psicòloga clínica Cristina Broto.

ELS JOVES MÉS FORTS

El projecte HEBE ha enquestat prop d'un miler de joves i, a més, n'ha seleccionat sis que ha format en continguts audiovisuals perquè expliquessin en primera persona i debatessin entre ells com es veuen i quines persones i espais han contribuït al seu creixement. L'estudi conclou que els joves més empoderats són els que tenen formació superior, una feina digna, una relació sentimental i que, a més, estan emancipats. A l'altre plat de la balança hi ha nois i noies poc formats, a l'atur o amb ingressos baixos. “La responsabilitat que molts joves hagin fracassat en el seu itinerari personal, empresarial o acadèmic no és només seva. S'hauria d'analitzar en quina mesura la família que han tingut, el lloc on han estat o les polítiques públiques hi han tingut a veure i si en són, potser, els principals responsables”, reflexiona Soler.

“Els més empoderats són joves amb una certa fortalesa mental per impulsar canvis per ells mateixos o amb els altres”, explica Broto. La psicòloga posa com a exemple paradigmàtic Malala Yousafzai, una pakistanesa que amb només 17 anys va aconseguir el premi Nobel de la pau el 2014 per la seva lluita per l'educació de les

nenes. Aquesta fortalesa, diu la psicòloga, té una altra cara: “De vegades suposa adoptar una posició més minoritària, i això no es deslliura de cert patiment, esforç o incomoditat”. Com Yousafzai, que va ser tirotejada pels talibans que prohibien l'educació femenina que ella reivindicava.

REFERENTS A CASA I A L'INSTITUT

Amb un banyador vermell, la petita Daniela canta *Per molts anys* en un vídeo domèstic en què de fons se senten comentaris amables de la seva mare. En un altre moment, totes dues juguen al sofà i, ja de més gran, la progenitora li recrimina que es mossegui les ungles. “La meua relació amb la mare era com la de totes les mares amb filles adolescents, però sempre he sabut que hi seria. És la persona que més m'ha empoderat”, explica. Soler recalca la importància

GETTY

El consell

Com pot la família ajudar el jovent a decidir?

Segur que és una pregunta que s'han formulat en moltes cases. “No hi ha receptes màgiques ni directrius universals”, subratlla Pere Soler. El pedagog de la UdG, però, dona algunes claus: “El primer que s'ha de fer és confiar en els nois i noies i acceptar que s'equivoquin. Des de la infància se'ls ha de deixar prendre decisions”. La psicòloga clínica Cristina Broto sanciona l'autoritarisme però també la sobreprotecció: “Tampoc ajuda, perquè té un doble missatge: d'una banda, et protegeixo, i per tant no deixo que t'equivoquis, que t'aixequis, que desenvolupis les teves pròpies eines; de l'altra, hi ha un missatge més invisible d'invalidació que diu «No confio que siguis capaç de fer-ho»”.

de la família per al creixement personal dels nois i noies: “Malgrat que en la joventut la família perd protagonisme, perquè els joves s’independentzen o qüestionen el paper del pare i la mare, quan pensen qui ha sigut significatiu, és estrany que no hi surti la família”.

Per la seva banda, la psicòloga afirma: “Alguns pares confonen l’autoritarisme amb ser figura de referència, empoderar el seu fill o filla. Són coses totalment diferents. Ser autoritari no ajuda a l’autoestima, que és important per prendre decisions pròpies”. A més de la família, els docents i els amics són persones clau. “Sense substituir la família, els professors sí que poden compensar alguns dels referents que a la família no hi són”, explica Soler.

Això, però, no sempre passa. És el cas de la mateixa Daniela, que reconeix que, per a ella, l’institut va ser una “època de regressió” en què no es

va sentir mai escoltada, valorada ni empoderada.

MÉS DEBAT, MENYS COMPETITIVITAT

“Hi ha moltes mancances en les experiències participatives que tenen els joves als instituts i a les universitats. La cursa desmesurada per una carrera acadèmica d’èxit fa perdre de vista que cal repòs, debat, negociació i argumentació”, lamenta el professor de la UdG. El pedagog es queixa que no hi ha gaires espais “on l’error sigui admès com un procés de l’aprenentatge”. En aquest sentit, Broto afegeix que els instituts serien ideals per generar “grups de pensament crític” i desenvolupar iniciatives perquè els adolescents poguessin decidir sobre els sistemes d’aprenentatge. “Tant per als pares com per als mestres això suposa cedir-los una parcel·la de poder perquè aprenguin a autogestionar-se. I això no

L’apunt Contra les modes i les males companyies

¿Tenen personalitat, els joves, o s’adhereixen massa fàcilment a les modes de les xarxes i al que fan les seves amistats? “Deixar-se influenciar per una moda és intentar unir-se a un corrent multitudinari. L’ésser humà no vol sentir-se sol”, puntualitza Cristina Broto. Per la seva banda, Pere Soler també desmitifica una qüestió que té amoïnades moltes famílies, les males companyies: “El problema no està en les amistats, sinó en el jove o la jove. Només si té una formació i un nivell d’empoderament suficient podrà decidir i actuar en conseqüència”.

ho fem gaire sovint”, lamenta la psicòloga. ¿I els esplais i entitats de lleure? “En molts casos –es queixa Soler–, les estructures d’aquests grans moviments són gestionades per adults”.

Daniela Nahmanovici situa diàfanament el moment en què va esdevenir una jove que prenia les seves pròpies decisions i era conseqüent. Tenia 22 anys i va marxar a viure sola als Estats Units. “Em vaig haver d’enfrontar a la dura vida novaiorquesa. Va començar un procés interior molt fort d’aprendre a estar sola i guanyar-me la vida”, confessa. Els processos de superació personal i de crisi són clau perquè els adolescents aprenguin a decidir, i això malgrat tot, perquè els experts coincideixen a assenyalar que les polítiques públiques no hi ajuden. Fallen, assenyalen, tant les d’educació com les de salut, habitatge i treball. La societat no ajuda els joves a decidir i esdevenir autònoms. A l’estat espanyol, segons l’Eurostat, els joves s’emancipen de mitjana als 29 anys, tres més tard que la mitjana europea. Segons dades de l’EPA del primer trimestre del 2018, la taxa d’atur de les persones d’entre 16 i 19 anys és del 49%, i d’un 25% entre les de 20 i 24 anys. “Si els nostres joves no s’empoderen igual que els altres no és perquè hagin rebut una educació de menys qualitat, sinó perquè les polítiques que hi ha no acompanyen a l’hora d’exercir aquestes capacitats”, conclou Soler.✖